

УДК 327.56+32.019.5]:623.454.8: [355.48((470+571):477):316.776.23
[https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-27-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-27-37)

ЯДЕРНА РИТОРИКА КРЕМЛІВСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТІВ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

СТЕБЛИНА Наталія¹, доктор політичних наук, професор,

ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-9799-9786>;

БОРИЩУК Владислав, асистент,

ORCID – <https://orcid.org/0009-0002-3032-2820>;

БОЛХОВСЬКА Наталія, старший викладач,

ORCID – <https://orcid.org/0009-0008-8381-5147>.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна.

¹ Кореспондентний автор Стеблина Н., e-mail: n.steblyna@donnu.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 02.07.2025 р.

Надіслано після редагування 25.09.2025 р.

Рекомендовано до видання 06.11.2025 р.

Цитування: Стеблина Н., Борищук В., Болховська Н. (2025). Ядерна риторика кремлівських пропагандистів під час російського повномасштабного вторгнення. Образ, 3 (49), 27–37. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-27-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-27-37).

Вступ. Ядерна риторика офіційного Кремля є добре вивченою, однак, риториці російських пропагандистів, а також її динаміці приділялося мало уваги. Лишаються невстановленими зв'язки між офіційною риторикою та риторикою пропагандистів, які удають, нібито є незалежними від Кремля голосами.

Актуальність та мета. Вивчення теми дозволить зрозуміти, які комунікативні стратегії та прийоми використовує ворог у своїй інформаційній війні, роль окремих пропагандистів, які намагаються виправдати ймовірний ядерний удар, а також специфіку російської пропаганди, яка проявляється в результаті аналізу зазначеного кейсу. Мета дослідження: встановити наявність чи відсутність зв'язку між офіційною кремлівською ядерною риторикою та риторикою пропагандистів та на основі проведеного аналізу виявити особливості сучасної російської пропаганди.

Методологія. Використовувалися телеграм-канали найбільш популярних російських пропагандистів (Соловйов, Захарова, Воєнкор Котьюнок). Для пошуку згадок та колокацій використовувався модуль RE (мова Python), для виявлення найбільш популярних тем використовувалася бібліотека Spacy.

Результати. Ядерна риторика пропагандистів залежала здебільшого від ситуації на фронті. Проте увага до цієї теми була постійною протягом усіх трьох років, більше згадок – у 2022 році. Пропагандисти озвучували, деталізували заяви, які звучали на офіційному рівні у Кремлі.

Висновки. З'ясовано, що «ядерна тема», або ж «ядерні погрози», є однією з ключових тем сучасної російської пропаганди. Російські пропагандисти працювали скоординовано: збільшуючи чи зменшуючи увагу до теми, відповідно до офіційної риторики Кремля. Це дозволяє висувати, що сучасна кремлівська пропаганда відповідає поширеним у 80–90 роки у СРСР, а потім у ранні роки Російської Федерації, уявленням про «гуманітарні/політичні технології». Важливою особливістю сучасної російської пропаганди є не стільки

© Authors, 2025

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

повторення меседжів Кремля, скільки їхня інтерпретація, роз'яснення для більш широкої аудиторії, де кожен пропагандист під час поширення «ядерних погроз» відігравав свою роль – для імітації нібито незалежного голосу та роботи в інтересах своєї аудиторії.

Ключові слова: ядерна риторика, російська пропаганда, телеграм, комп'ютерний контент-аналіз, повномасштабне російське вторгнення.

Вступ. У своєму зверненні до народу 24 лютого 2022 Володимир Путін декілька разів використав ядерні погрози [1]. Тож після початку повномасштабного вторгнення Росія провела цілу низку операцій, щоб залякати увесь світ, а також постійно використовувала різні заходи для нагнітання ситуації [2].

Відтак вивчати російські «ядерні сигнали», зокрема те, як вони відображені у російських пропагандистських медіа, є важливим та актуальним, адже допоможе зрозуміти, які комунікативні стратегії використовує ворог та зафіксувати факти воєнних злочинів: сподіваємося, із часом цим заявам, а також їхнім авторам буде дана належна правова оцінка та судові вироби.

Тема ядерної риторики доволі активно вивчається зарубіжними вченими. Ядерні погрози були «центральною компонентою російського повномасштабного вторгнення до України» [3]. Водночас вони не є чимось новим для Росії, оскільки використовувалися й за часів СРСР [4]. Також дослідники виявили, що впродовж повномасштабного вторгнення потенційні мішені російського ядерного удару змінювалися: на початку це були країни Заходу, але восени 2022 року – Україна [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї теми [5; 6; 7; 8] дозволяє зазначити, що ядерна риторика офіційного Кремля є достатньо добре вивченою, особливо, упродовж перших фаз повномасштабного вторгнення, однак, риториці російських пропагандистів, а також динаміці цієї риторики з початку повномасштабного вторгнення, все ж приділялося мало уваги або ж вивчалися лише окремі кейси. Також лишаються невстановленими зв'язки між офіційною риторикою та риторикою пропагандистів, які вдають, нібито є незалежними від Кремля голосами.

Новизною дослідження є вивчення динаміки ядерної риторики кремлівських пропагандистів протягом тривалого періоду часу 2022–2024 рр., бо попередні дослідження стосувалися тільки перших фаз повномасштабного вторгнення.

Мета: встановити наявності чи відсутності зв'язку між офіційною кремлівською ядерною риторикою та риторикою пропагандистів, і на основі проведеного аналізу виявити особливості сучасної російської пропаганди.

Завдання: з'ясувати, як часто російські пропагандисти використовували ядерну тематику; встановити наявності чи відсутності кореляцій між динамікою ядерної риторики у різних пропагандистів; виявити колокації, які найчастіше вживалися в риториці й таким чином описати її тематику, а також вивчити ролі, які виконували російські пропагандисти.

Методи дослідження. Для дослідження використовувалися телеграм-канали найбільш популярних російських пропагандистів (Соловйов, Захарова, Воєнкор Котьюнок). Період: 1 січня 2022 – 31 грудня 2024. Для пошуку згадок та колокацій використовувався модуль RE (мова Python), для виявлення найбільш популярних тем використовувалася бібліотека Spacy. Детальніше процедура дослідження описана за посиланням [9].

В українському медійному дискурсі експерти намагаються протидіяти російській ядерній риториці. Так, у межах проєкту 7108 «Українського науково-технологічного центру» (УНТЦ) вивчалася реакція експертного середовища України на питання російської дезінформації про атомну енергетику та ядерну сферу України [10]. Також науково-популярні огляди оприлюднені в електронній версії науково-популярного журналу «Експедиція XXI», видавцем якого є Національний антарктичний науковий центр [11]. Науковці також розвінчували російські «ядерні фейки» серед українських

та закордонних медіа [12]. Дослідники Максим Стріха й Богдан Олексюк зазначили, що «російські дезінформаційні операції мали на меті посіяти недовіру до України на Заході», а також «залякати західні політичні еліти з метою згортання політичної та військової підтримки України» [13]. У серпні 2022 року Національна академія наук виступила із закликом до міжнародної спільноти покласти край російському ядерному тероризму [14].

Проте нам важливо не тільки розвінчувати російські фейки, пов'язані з ядерною зброєю, працюючи з внутрішньою, українською, аудиторією, та зарубіжними аудиторіями. Потрібно також вивчати особливості цієї російської ядерної риторики, щоб зрозуміти її характер, динаміку й тематичну спрямованість.

Результати й обговорення. Аналіз кількості згадок «ядерної/атомної» тематики у телеграм-каналах трьох російських пропагандистів – Соловйова, Захарової та Воєнкора Котьонка – за 2022–2024 рр. (Рис. 1) підтверджує, що тема є достатньо важливою для них.

Для отримання результатів у матеріалах пропагандистів із використанням модуля «regular expressions» шукалися згадки ключових слів («ядерн\w+» та «атомн\w+»), після цього визначалися провідні теми, з якими пов'язані ці вживання.

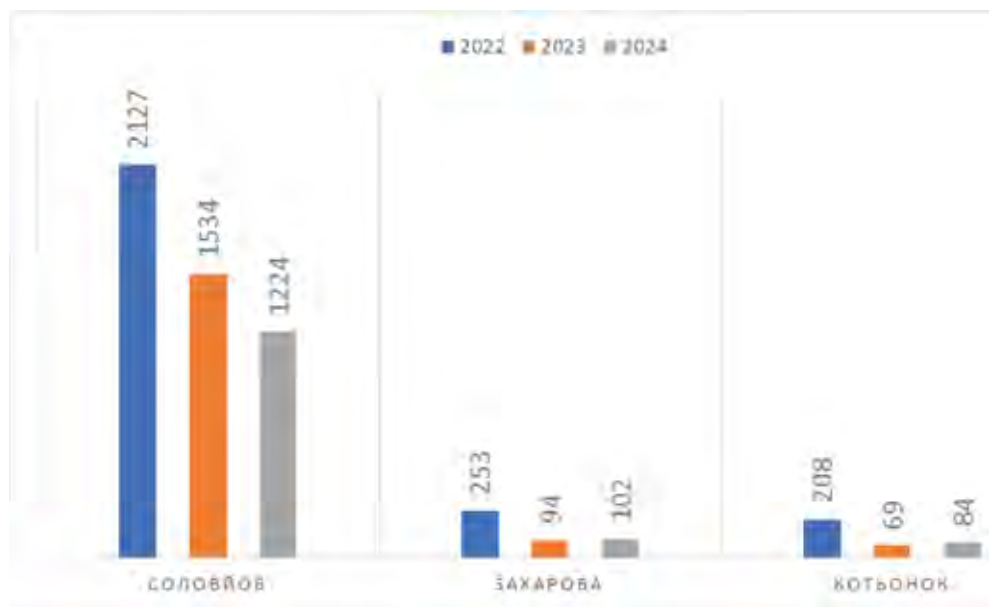

Рис. 1. Кількість згадок «ядерної/атомної» тематики у телеграм-каналах російських пропагандистів за 2022–2024 рр.

Найбільша кількість згадок зафіксована у телеграм-каналі Соловйова з піковим значенням (2127 згадок) у 2022 році. Цей показник значно перевищує аналогічні дані для Захарової та воєнкора Котьонка, що може вказувати на його роль як ключового пропагандиста Кремля у питаннях ядерної риторики. Попри незначне зменшення кількості згадок у 2023 та 2024 роках (1534 та 1224 відповідно) Соловйов протягом трьох років публікує пости від тем «ядерної зброї» та її застосування по території України та світу і до «атомної загрози» з боку країн Європи та США.

У разі менше згадок атомної тематики в телеграм-каналах Захарової та Воєнкора Котьонка, але і вони порушують її постійно і регулярно. У Захарової пік згадок припав також на 2022 рік (253 згадки), з невеликим спадом (до 94) у 2023 році та незначним зростанням (до 102) у 2024 році. В основному її атомна риторика була стриманою, проте вона поширювала меседжі для Європи та США, критикуючи їх за те, що вони

нібито дестабілізують ситуацію, а також звинувачувала Україну в тому, що вона начебто намагається отримати собі ядерну зброю. Згодом її риторика змінилася: вона почала заявляти, що усі розмови щодо «російської ядерної загрози» – це лише «провокація».

Схожу динаміку із Захаровою можна простежити і у Воєнкора Котьонка, де максимальний пік (208 згадок) також був у 2022 році, а потім зниження (до 69) у 2023 році та зростання (до 84) у 2024 році. У межах нашого аналізу можемо стверджувати, що у своїх постах в телеграмі він намагався пропонувати певні логічні пояснення щодо підстав рф застосувати ядерну зброю. Згодом воєнкор зауважував про необхідність виконання та дотримання конвенції щодо атомної безпеки.

Відмінності у кількісних показниках між каналами Соловйова та Захарової з Котьонком можуть бути пояснені їхніми різними функціональними ролями у російській пропаганді: якщо Соловйов є більш емоційним і вільним у висловлюваннях пропагандистом, то Захарова, як офіційний представник мзс рф, так Котьонко, як менш медійний персонаж, можуть використовувати більш специфічну та стриману риторику щодо ядерних проблематики, орієнтуючись на свої аудиторії або цілі.

Якщо проаналізувати, які вислови найчастіше використовували російські пропагандисти у своїх дописах, то можемо простежити як спільні, так і відмінні риси.

Для цього вживався аналіз колокацій: слова, які використовувалися поряд із ключовими («атомний» чи «ядерний»), обробка та виокремлення найбільш вживаних слів здійснювалася за допомогою бібліотеки Sрасу (токенізація / поділ тексту, лематизація / уніфікація написань, використання стоп-слів, створення списків слів за кількістю вживань).

У Соловйова, Захарової та воєнкора Котьонка найбільше згадок у їхніх телеграм-каналах було про «ядерну/атомну зброю», а також до десятки фраз, спільних для всіх, увійшли «використання ядерної/атомної зброї/енергетики» та «ядерна/атомна росія/рф». Це чітко демонструє активне використання ядерної риторики як ключового інструменту залякування та психологічного тиску на закордонну спільноту та формування внутрішніх наративів щодо здатності та готовності росії до ескалації військових дій. Спільними для Соловйова та Котьонка були словосполучення «ядерний/атомний удар», «ядерна/атомна війна» та «ядерна/атомна станція», що підкреслює їхню схильність до більш агресивної атомної риторики переважно у контексті військової небезпеки або інцидентів, пов'язаних з ядерними об'єктами, для використання їх як потенційних джерел ескалації війни.

Якщо поглянути на згадки кожного окремого пропагандиста (таблиця 1), можна зрозуміти відмінності ядерної тематики, що відображають їхні наративи та меседжі як на світову спільноту, так і на внутрішню аудиторію.

Таблиця 1.

Найбільш популярні згадки у висловах із «ядерний» / «атомний»

Соловйов		Захарова		Котьонко	
кількість	Слово	кількість	слово	кількість	слово
857	Зброя	29	Зброя	38	Зброя
279	росія	12	безпека, безпечний	17	Удар
190	Війна	7	Об'єкт	11	Застосування
157	Використання	7	Загроза	11	рф
143	США	6	Держава	10	Бомба
135	Країна	6	бомба, бомбардування	10	Станція
122	Мир	5	Застосування	10	Електростанція

116	Удар	5	російський	9	Вибух
112	Сила	5	Фізичний	9	Війна
108	Україна	4	Могти	9	росія
97	Бомба	4	Наявність	8	Заряд
93	Миць	4	НАТО	8	Курський
93	Стимування	4	Режим	8	Могти
90	Енергія	4	росія	7	АЕС
87	Доктрина	4	Удар	7	Випадок

Соловйов часто використовує словосполучення «ядерна/атомна країна», і на місці країни вживаються одразу три країни – росія, США та Україна. При згадці «ядерний» + «росія», тут лише позитивний контекст, що полягає у возвеличенні та вихвалянні потужностей рф, яка здатна в будь-який момент застосувати атомну зброю. Водночас при згадці «ядерний» + «США», можна відстежити, як він порівнює їхні сили з російським, або погрожує їм. Тоді як вислів «ядерний» + «Україна» пропагандист використовує, коли начебто наша держава намагається створити власну атомну зброю, і потрібно запобігти цьому будь-якими методами, зокрема і військовими способами.

У популярних «ядерних» висловах Котьонка переважають «бомби», «зброя», «удар», що зумовлюється його наближеністю до лінії фронту та їх описом бойових із різноманітними деталями на своєму каналі. Він транслює свою ядерну риторику прямолінійно, підкреслюючи ніби виправданість імовірного застосування зброї через те, що рф нібито відчуває небезпеку з боку України та НАТО.

На відміну від попередніх пропагандистів Захарова використовує інші вислови, більш стримані, такі як «ядерна/атомна безпека» та «ядерний/атомний об'єкт», аби сконцентрувати увагу на уявній ролі росії в ядерному стримуванні у світі. Хоча й про «бомбардування», «зброю» також згадує.

У процесі контент-аналізу постів телеграм-каналів російських публічних комунікаторів вдалося простежити специфіку динаміки колокацій – слововживань із прикметниками «ядерний/атомний» протягом трьох років (2022–2024) періоду дослідження. Для цього після отримання результатів аналізу колокацій із ключовими словами «атомний» та «ядерний» було здійснено тематичне групування виявлених контекстів на п'ять ключових категорій по місяцях:

- «ядерний(а)/атомний(а) удар/війна» – відносимо всі згадки про ядерну зброю, її випробування, нанесення ударів та бомбардування, а також війну, збройні конфлікти тощо (контекст – можливість вжити заходів задля досягнення цілі);
- «ядерна/атомна катастрофа» – відносимо ті слова, які позначали страшні наслідки від ядерного удару чи війни, наприклад, армагедон, апокаліпсис, ядерна зима, ядерна безпека тощо (контекст – необхідно зробити все, щоб зупинити подібні наслідки);
- «ядерна/атомна енергетика» – всі слова та вислови, що були пов'язані з використанням атому для виробництва електроенергії, а також усі згадки про АЕС та події довкола них;
- «домовленості щодо використання ядерної/атомної зброї» – згадки щодо міжнародної політики атомного стримування: угоди, статут, роззброєння тощо;
- нейтральні словосполучення та вислови – наприклад, «атомні/ядерні держави», «атомні дослідження», «атомні ідеї», «ядерна тема» тощо.

Телеграм-канал Соловйова демонструє найбільш високу інтенсивність та варіативність у використанні ядерної тематики (рис. 2).

Можна простежити кілька виражених піків: у 2022 році пікові значення фіксуються на початку повномасштабного вторгнення, а також у серпні-жовтні. Ці періоди, ймо-

вірно, корелюють з ескалацією бойових дій в Україні, контрнаступальними операціями ЗСУ та реакцією Кремля на них. У 2023 році помітні високі показники в лютому-березні, що пов'язано з річницею повномасштабного вторгнення та черговою хвилею риторики залякування. У 2024 році ця категорія продовжує залишатися значущою темою з окремими піками, наприклад, у червні, вересні й листопаді, що пов'язано із підготовкою аудиторії до зміни російської ядерної доктрини.

Трохи менше було згадок за категорією «ядерна/атомна енергетика», яка має відносно стабільний рівень з окремими піками. Найбільший пік припадає на березень 2022 року, що пов'язано з подіями навколо Запорізької АЕС та спробами російської пропаганди сформуванню вигідний наратив щодо контролю над атомними об'єктами. У подальші періоди згадки про енергетику час від часу були пов'язані із намаганням сформуванню образ України як нібито держави-терористки, яка нібито готує удари по АЕС.

Доволі небагато згадок на решту категорій: про ядерну катастрофу був незначний пік у серпні 2022 року та лютому 2023 року, що слугує посиленню ефекту залякування, підкреслюючи «жахливі наслідки» потенційної ескалації, якщо вимоги РФ, на думку Соловйова, не будуть виконані. Водночас практично небагато було постів, де йшлося про домовленості щодо використання ядерної зброї або нейтральні пости про ядерну/атомну тематику.

У Захарової (рис. 3) знаходимо так само піки уваги до теми на початку повномасштабного вторгнення: восени 2022 року та у березні 2023.

У Захарової у 2022 році більш виразно представлена риторика згадок про домовленості щодо ядерної зброї, ніж у Соловйова. Це відображає намагання Росії відігравати роль гравця міжнародного рівня, який нібито здатен вирішити питання міжнародних домовленостей та ядерного стримування.

Подібно до Соловйова, хоч і з меншою кількістю, у Захарової також спостерігаються піки уваги до агресивної риторики щодо атомних ударів та ядерної війни. Найвищі значення збігають з піками про згадки попередньої категорії, що лиш підтверджує синхронізацію ядерних погроз на офіційному рівні з ключовими етапами конфлікту, зокрема захоплення Запорізької АЕС.

Захарова небагато говорила на тему ядерної катастрофи, здебільшого у 2022 році, проте синхронно з попередніми темами, що простежується на графіку. Також у неї наявні нейтральні висловами на атомну проблематику, які побіжно вживається нею для уточнення фактів, подій чи явищ.

Канал Воєнкара Котьонка (рис. 4), який орієнтований на воєнну тематику та ситуацію на фронті, демонструє дещо інше вираження використання ядерної риторики, з акцентом на прями погрози та залякування світової спільноти.

Основна домінантна категорія, яка найчастіше згадується в текстах каналу Котьонка, це «ядерна/атомна війна». Вона має 2 виражених, але нетривалих піків – у березні та жовтні 2022 року. Ці періоди відповідають інтенсивним бойовим діям або ключовим подіям на фронті, де ядерні погрози використовувалися ним як інструмент морально-психологічного тиску на противника та його союзників.

Щодо решти категорій, то як можемо простежити за графіком, вони згадуються уривками та не періодично, що говорить як про зосередженості Котьонка на прямих військових діях та погроз, а не на обговоренні глобальних наслідків чи інших аспектів ядерної війни.

У підсумку проведеного дослідження бачимо, що динаміка риторики офіційного Кремля та пропагандистів співпадала у перші півтора роки повномасштабного вторгнення, про що свідчить аналіз частоти згадок теми. Далі разом із спаданням уваги до теми, координація зусиль пропагандистів стала значно нижчою, що може свідчити про зміну російських стратегічних наративів, зокрема й в контексті зміни влади у США та нової архітектури взаємин між США та Західною Європою.

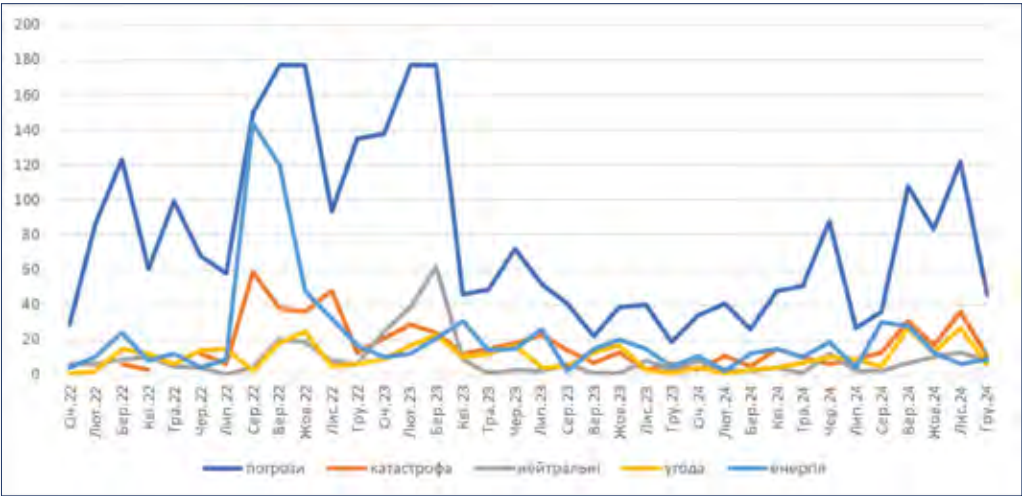

Рис. 2. Динаміка кількості згадок з прикметниками «ядерний/атомний» на основні теми у публікаціях Соловйова (2022–2024 рр.)

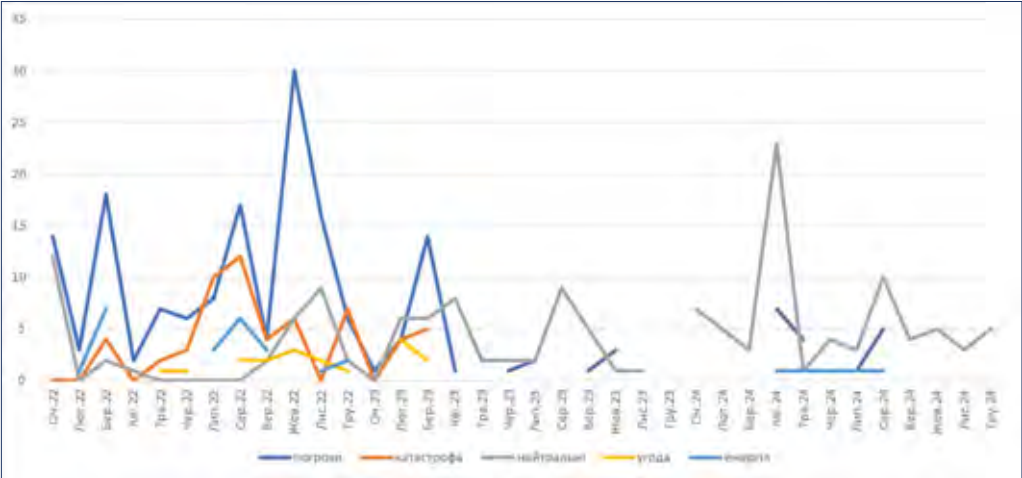

Рис. 3. Динаміка кількості згадок з прикметниками «ядерний/атомний» на основні теми у публікаціях Захарової (2022–2024 рр.)

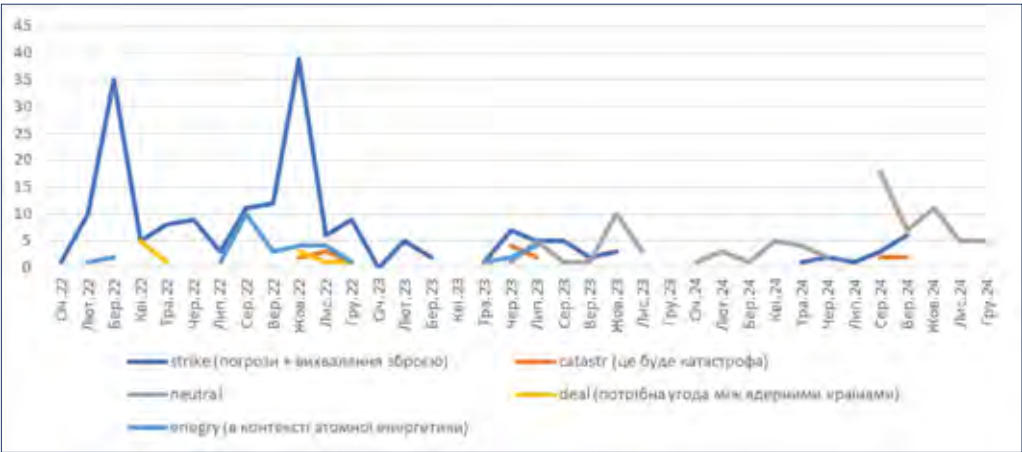

Рис. 4. Динаміка кількості згадок з прикметниками «ядерний/атомний» на основні теми у публікаціях Воєнкова (2022–2024 рр.)

Схожим був підхід і до деяких підтем. Пропагандисти вдавалися до численних повторень підтем «ядерного удару» та «атомної війни». Окрім цього, використовували підтему атомної енергетики для звинувачень України у «провокаціях» та плануванні «терактів». У випадку Захарової висвітлювалася й тема «домовленостей» через намагання показати Росію як нібито країну, від якої залежить ядерне «стримування» і яка нібито намагається запобігти ядерній війні.

Щодо ролей, які виконували пропагандисти: найбільш радикальним є Соловйов, який вдається до залякувань, розпалювання ненависті. Захарова виглядає більш стриманою і намагається формувати імідж Росії на міжнародній арені як нібито супердержави, яка прагне до формування «справедливого мультиполярного світу». І Воєнкор Котьонков, орієнтуючись на патріотичну аудиторію, що підтримує повномасштабну війну Росії проти України, намагається наводити логічні аргументи, описуючи, наприклад, доцільність нанесення ядерних ударів по українських містах-мільйонниках.

Висновки та перспективи. Постійне використання Росією ядерних погроз дослідники називають «управлінням ескалацією», яке дозволяє Росії вести конвенційну війну та утримувати інші країни від втручання [4]. У попередніх роботах було встановлено динаміку ядерної риторики Кремля відповідно до офіційних заяв, а також були вивчені лише перші фази російського повномасштабного вторгнення.

У роботі вдалося продовжити ці спостереження, і на їх основі встановити особливості сучасної російської пропаганди. Вони згадувалися в окремих дослідженнях, а в нашому випадку описані комплексно.

З'ясовано, що «ядерна тема», або ж «ядерні погрози», є однією з ключових тем сучасної російської пропаганди. Російські пропагандисти працювали скоординовано: збільшуючи чи зменшуючи увагу до теми, відповідно до офіційної риторики Кремля. Подібна тактика спостерігалася раніше і щодо інших тем, наприклад, «нацизму в Україні» [15], російські пропагандисти писали про цю скоординовано, збільшуючи чи зменшуючи увагу. Це дозволяє висувати, що сучасна кремлівська пропаганда відповідає поширеним у 80-90 роки у СРСР, а потім у ранні роки Російської Федерації уявленням про «гуманітарні /політичні технології», відповідно до яких отримувач повідомлення є пасивним і сприйме будь-яку інформацію, яку привабливо «упакує» відправник [16]. Про ефективність цих «технологій» може свідчити опитування росіян, де кожен третій схвалює ядерний удар [17].

Пропагандисти озвучують, деталізують заяви, які лунають на офіційному рівні у Кремлі. Так, дослідники вважають, що Путін та його чиновники намагаються вживати туманні, обережні характеристики [18]. А от основне завдання російських пропагандистів – вдаватися саме до прямих погроз. Тож, ще однією важливою особливістю сучасної російської пропаганди є не тільки повторення меседжів Кремля, скільки їхня інтерпретація, роз'яснення для більш широкої аудиторії.

І врешті третя особливість сучасної російської пропаганди – маскування одного й того ж наративу з використанням різних голосів для просування його мережевим аудиторіям [16; 19]. Кожен пропагандист під час поширення «ядерних погроз» відігравав свою роль – для імітації нібито незалежного голосу, який працює, щоби задовольняти потреби та інтереси своєї аудиторії. Подібні імітації дають змогу деяким західним дослідникам стверджувати, що комунікативні стратегії Кремля є хаотичними, за якими не стоїть ніякої чіткої ідеології [20]. Тим часом, як ми бачимо, усі ці нібито «незалежні голоси» поєднані між собою і виконують одне й те ж завдання, виправдовуючи й заохочуючи війну.

1. No other option': Excerpts of Putin's speech declaring war. *AL Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/putins-speech-declaring-war-on-ukraine-translated-excerpts> (дата звернення: 28.06.2025).

2. The War in Ukraine and Nuclear Weapons: What Should We Fear? GCSP URL: <https://www.gcsp.ch/global-insights/war-ukraine-and-nuclear-weapons-what-should-we-fear> (дата звернення: 28.06.2025).

3. Bollfrass, A. K., Herzog, S. The War in Ukraine and Global Nuclear Order. *Survival*, 2022. 64(4), 7–32. URL: <https://doi.org/10.1080/00396338.2022.2103255> (дата звернення: 28.06.2025).
4. Wachs, L. Russian nuclear roulette? Elites and public debates on nuclear weapons in Moscow after Ukraine. *The Nonproliferation Review*, 2023. 30 (4–6), 173–196. URL: <https://doi.org/10.1080/10736700.2024.2435706> (дата звернення: 28.06.2025).
5. Arndt, A. C., Horovitz, L., & Onderco, M. Russia's Failed Nuclear Coercion Against Ukraine. *The Washington Quarterly*, 2023. 46(3), 167–184. URL: <https://doi.org/10.1080/0163660X.2023.2259665> (дата звернення: 28.06.2025).
6. Nitza-Makowska, A. Russia's Aggression against Ukraine and South Asia: What Are the Implications of Moscow's Nuclear Blackmail for India and Pakistan? *Przegląd Strategiczny*. 2024. 17. P.77–90. URL: <https://doi.org/10.14746/ps.2024.1.5> (дата звернення: 28.06.2025).
7. Zahid, M. Contemporary Perspectives On The Nuclear Dimension Of The Russia-Ukraine War. *BTTN Journal*. 2024. 3(2). 202–222.
8. Yoak, E. Classical Realism and Ukraine: Constructing the Causes. *European Journal of Law and Political Science*. 2023. 2(2). 29–35. URL: <https://doi.org/10.24018/ejpolitics.2023.2.2.73> (дата звернення: 28.06.2025).
9. Стеблина Н. Ядерна істерика Кремля: від «удару по Лондону» до вимог зупинити «атомне жахіння». Інститут демократії імені Пилипа Орлика. URL: <https://idpo.org.ua/analitics/5265-yaderna-isterika-kremlya.html> (дата звернення: 28.06.2025).
10. Стріха М. Огляд відповіді українського експертного середовища на випадки дезінформації в сфері ядерної енергії / М. В. Стріха, І. М. Іванишин, Б. М. Олексюк ; Акад. наук вищ. школи України. Київ: Ліра-К, 2023. 59 с.
11. Експедиція XXI. URL: <https://expedicia.org/pro-nas/> (дата звернення: 28.06.2025).
12. Українська відповідь на російські ядерні фейки. Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3674070-ukrainska-vidpovid-na-rosijski-aderni-fejki.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.06.2025).
13. У Києві презентували книжку про реакцію експертів на російську дезінформацію у ядерній сфері України Експедиція. URL: <https://expedicia.org/u-kiievi-prezentuvali-knizhku-pro-reaks/> (дата звернення: 28.06.2025).
14. Закликаємо міжнародну спільноту покласти край російському ядерному тероризму. НАН України. URL: <https://old.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=9359> (дата звернення: 28.06.2025).
15. Стеблина Н. Динаміка поширення мови ворожнечі в телеграм-каналах кремлівських пропагандистів. *Образ*. 2023. 2(42). 17–24.
16. Денисенко В., Пирович В. Постпутін. Росія, з якою нам доведеться жити наступні 50 років. Київ: Наш формат, 2025. 240 с.
17. 77% росіян підтримують дії окупантів в Україні, а 34% схвалюють ядерний удар: опитування. ZMINA. URL: <https://zmina.info/news/77-rosiyan-pidtrymuyut-diyi-okupantiv-v-ukrayini-a-takozh-34-shvalyuyut-yadernyj-udar-opytuvannya/> (дата звернення: 28.06.2025).
18. Horovitz L., Stolze A.C. Nuclear rhetoric and escalation management in Russia's war against Ukraine: A chronology. *German Institute for International and Security Affairs* 2023. URL: <https://doi.org/10.7802/2533> (дата звернення: 28.06.2025).
19. Pomerantsev P., Weis M. The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money. *The Institute of Modern Russia*, 2014. URL: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev_The_Menace_of_Unreality.pdf (дата звернення: 28.06.2025).
20. Laruelle M. Russia's Ideological Construction in the Context of the War in Ukraine. *The French Institute of International Relations*, 2024. URL: https://www.ifri.org/sites/default/files/migrated_files/documents/atoms/files/ifri_laruelle_russia_ideology_2024.pdf (дата звернення: 28.06.2025).

UDC 327.56+32.019.5]:623.454.8: [355.48((470+571):477):316.776.23

THE DYNAMICS OF NUCLEAR RHETORIC OF KREMLIN PROPAGANDISTS DURING RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION

Steblina Natalia¹, SCD (Political Science), professor,

ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-9799-9786>;

Boryshchuk Vladyslav, Assistant,

ORCID – <https://orcid.org/0009-0002-3032-2820>;

Bolkhovska Natalia, Senior Lecturer,

ORCID – <https://orcid.org/0009-0008-8381-5147>.

Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

¹ Corresponding author Steblina N., e-mail: n.steblyna@donnu.edu.ua.

Article received by the editorial office on 07/02/2025

Submitted after editing on 09/25/2025

Recommended for publication on 11/06/2025

Citation: Steblina, N., Boryshchuk, V., & Bolkhovska, N. (2025). The dynamics of nuclear rhetoric of Kremlin propagandists during Russia's full-scale invasion. *Obraz*, 3 (49), 27–37. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3\(49\)-27-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.3(49)-27-37)

Introduction. The nuclear rhetoric of the official Kremlin is well-studied, but little attention has been paid to the rhetoric of Russian propagandists, as well as its dynamics. The connections between official rhetoric and the rhetoric of propagandists who pretend to be independent voices from the Kremlin remain unclear.

Relevance and purpose. Studying the topic will allow us to understand what communicative strategies and techniques the enemy uses in its information war, the role of individual propagandists who try to justify a possible nuclear strike, as well as the specifics of Russian propaganda, which is revealed as a result of the analysis of the specified case. The purpose of the study: to establish the presence or absence of a connection between the official Kremlin nuclear rhetoric and the rhetoric of propagandists and, based on the analysis, to identify the features of modern Russian propaganda.

Methodology. For the research Telegram channels of the most popular Russian propagandists (Soloviev, Zakharova, Voenkor Kotyonok) were studied. The RE module (Python language) was used to search for mentions and collocations, and the Spacy library was used to identify the most popular topics.

The results. The study showed that, the rhetoric depends on the situation on the front. Attention to this topic was constant throughout all three years, with more mentions in 2022. Propagandists voiced and detailed statements made at the official level in the Kremlin.

Conclusions. It was found that the “nuclear theme” or “nuclear threats” is one of the key themes of modern Russian propaganda. Russian propagandists worked in a coordinated manner: increasing or decreasing attention to the topic, in accordance with the official Kremlin rhetoric. This allows us to conclude that modern Kremlin propaganda corresponds to the ideas about “humanitarian/political technologies” that were widespread in the 80s-90s in the USSR, and then in the early years of the Russian Federation. An important feature of modern Russian propaganda is not only the repetition of Kremlin messages, but also their interpretation, clarification for a wider audience, where each propagandist played his role during the dissemination of “nuclear threats” - to imitate a supposedly independent voice and work in the interests of his audience.

Keywords: nuclear rhetorics, full-scale Russian invasion, Russian propaganda, Telegram, computer assisted media analysis.

1. AL Jazeera (2025). No other option': Excerpts of Putin's speech declaring war. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/putins-speech-declaring-war-on-ukraine-translated-excerpts> (accessed: 28.06.2025).

2. GCSP (2022). The War in Ukraine and Nuclear Weapons: What Should We Fear? URL: <https://www.gcsp.ch/global-insights/war-ukraine-and-nuclear-weapons-what-should-we-fear> (accessed: 28.06.2025).

3. Bollfrass, A. K., Herzog, S. (2022) The War in Ukraine and Global Nuclear Order. *Survival*, 64(4), 7–32. URL: <https://doi.org/10.1080/00396338.2022.2103255> (accessed: 28.06.2025).
4. Wachs, L. (2023). Russian nuclear roulette? Elites and public debates on nuclear weapons in Moscow after Ukraine. *The Nonproliferation Review*, 30(4–6), 173–196. URL: <https://doi.org/10.1080/10736700.2024.2435706> (accessed: 28.06.2025).
5. Arndt, A. C., Horovitz, L., & Onderco, M. (2023). Russia's Failed Nuclear Coercion Against Ukraine. *The Washington Quarterly*, 46(3), 167–184. URL: <https://doi.org/10.1080/01636660X.2023.2259665> (accessed: 28.06.2025).
6. Nitza-Makowska, A. (2024). Russia's Aggression against Ukraine and South Asia: What Are the Implications of Moscow's Nuclear Blackmail for India and Pakistan? *Przegląd Strategiczny*. 17. 77–90. URL: <https://doi.org/10.14746/ps.2024.1.5> (accessed: 28.06.2025).
7. Zahid, M. (2024). Contemporary Perspectives On The Nuclear Dimension Of The Russia-Ukraine War. *BTTN Journal*. 3(2). 202–222.
8. Yoak, E. (2023). Classical Realism and Ukraine: Constructing the Causes. *European Journal of Law and Political Science*. 2023. 2(2). 29–35. URL: <https://doi.org/10.24018/ejpolitics.2023.2.2.73> (accessed: 28.06.2025).
9. Steblyna N. Yaderna isteryka Kremlya: vid “udaru po Londonu” do vymoh zupynyty “atomne zhaxittya”. *Pylyp Orlyk Institute for Democracy*. URL: <https://idpo.org.ua/analitics/5265-yaderna-isterika-kremlya.html> (accessed: 28.06.2025).
10. Striha M. Ohlyad vidpovidi ukraïyns'koho ekspertnoho seredovyshha na vypadky dezinformaciyi v sferi yadernoyi enerhiyi / M. V. Strixa, I. M. Ivanyshyn, B. M. Oleksyuk ; Akad. nauk vyshh. shkoly Ukrainy. Kyiv: Lira-K, 2023. 59 p.
11. Ekspedyciya XXI. URL: <https://expedicia.org/pro-nas/> (accessed: 28.06.2025).
12. Ukrinform. (2023). Ukraïyns'ka vidpovid' na rosijs'ki yaderni fejky. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3674070-ukrainska-vidpovid-na-rosijski-aderni-fejki.html?utm_source=chatgpt.com (accessed: 28.06.2025).
13. Ekspedyciya (2024). U Kyievi prezentuvaly knyzhku pro reakciyu ekspertiv na rosijs'ku dezinformaciyu u yadernij sferi Ukraïyny. URL: <https://expedicia.org/u-kiievi-prezentuvali-knizhku-pro-reac/> (accessed: 28.06.2025).
14. NAN Ukraïyny. (2022) Zaklykayemo mizhnarodnu spil'notu poklasty kraj rosijs'komu yadernomu teroryzmu. URL: <https://old.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=9359> (accessed: 28.06.2025).
15. Steblyna, N. (2023). The Dynamics of Hate Speech Spreading on the Telegram-channels of the Popular Kremlin Propagandists. *Obraz*. 2(42). 17–24.
16. Denysenko, V. & Pyrovych V. Postputin. Rosiya, z yakoyu nam dovedet'sya zhyty nastupni 50 rokiv. Kyiv: Nash format, 2025. 240 p.
17. 77% of Russians support the actions of the occupiers in Ukraine, and 34% approve of a nuclear strike: poll. ZMINA. URL: <https://zmina.info/news/77-rosiyan-pidtrymuyut-diyi-okupantiv-v-ukrayini-a-takozh-34-shvalyuyut-yadernyj-udar-opytuvannya/> (accessed: 28.06.2025).
18. Horovitz L., Stolze A.C. Nuclear rhetoric and escalation management in Russia's war against Ukraine: A chronology. German Institute for International and Security Affairs 2023. URL: <https://doi.org/10.7802/2533> (accessed: 28.06.2025).
19. Pomerantsev P., & Weiss M. (2014). The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money. The Institute of Modern Russia, 2014. URL: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev_The_Menace_of_Unreality.pdf (accessed: 28.06.2025).
20. Laruelle M. (2024). Russia's Ideological Construction in the Context of the War in Ukraine. The French Institute of International Relations. URL: https://www.ifri.org/sites/default/files/migrated_files/documents/atoms/files/ifri_laruelle_russia_ideology_2024.pdf (accessed: 28.06.2025).